

VÝBĚROVÁ REŠERŠE

Z PEDAGOGICKÉ BIBLIOGRAFICKÉ

DATABÁZE

Z ČESKÝCH ČASOPISŮ

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ
MUZEUM A KNIHOVNA
J. A. KOMENSKÉHO

KVĚTEN

Případné dotazy ohledně přístupu k plným textům níže uvedených zdrojů prosím směřujte na studovna@npmk.cz.

1.

Čorkin či Chorkin : jak Ti mám tedy říkat aneb jak je to s ukrajinskými jmény v českých školách / ["Čorkin" or "Chorkin" : how should I address you or, the issue of Ukrainian names in Czech schools] / Dagmar Petišková — cze — Obsahuje bibliografické odkazy

In: Komenský : časopis pro učitele základní školy — ISSN 0323-0449 — Roč. 149, č. 1 (listopad 2024) (2024/2025), s. 28-33.

Autorka se v příspěvku zaměřuje na problematiku přepisu ukrajinských jmen do češtiny, která je čím dál aktuálnější vzhledem k rostoucímu počtu ukrajinských dětí ve školách. Tyto děti přicházejí se jmény zapsanými v několika variantách: v ukrajinské cyrilici, anglické latině a české latině. Autorka poukazuje na nejednoznačnost a problémy spojené s přepisem jmen, zejména pokud jde o příjmení, která se v českém prostředí mnohdy přepisují nesprávně. Dále se zabývá rozdíly mezi transliterací a transkripcí, což jsou dva způsoby přepisu cyrilice do latinky. Autorka také navrhuje, že by čeští žáci mohli být seznámeni s cyrilicí a různými způsoby přepisu jmen jako součástí jejich výuky, což by mohlo pomoci v integraci ukrajinských dětí do českého školského systému. Součástí článku je i tabulka s přepisem vybraných ukrajinských příjmení.

ukrajinština ; čeština ; válka ; uprchlík ; žák ; výuka ; písmo ; pravopis ; gramatika ; dějiny ; historické hledisko ; Ukrajina ; Česko ; Ukrajinci ; válka na Ukrajině (2022-) ; transliterace ; transkripce ; cyrilice ; latinka (písmo)

<http://katalog.npmk.cz/documents/539184>

2.

Hodnocení míry znechucení při úkonech první pomoci a doporučení pro výuku zahrnující emočně náročné situace = Evaluation of disgust sensitivity in first aid tasks and recommendations for teaching that includes emotionally challenging situations / Radim Kuba, Barbora Váňová — cze — Obsahuje bibliografické odkazy

In: Biologie, chemie, zeměpis : časopis pro výuku přírodovědných předmětů na základních a středních školách — ISSN 1210-3349 — Roč. 33, č. 4 (2024), s. 17-38.

Článek se zabývá zkoumáním míry znechucení při poskytování první pomoci. Výzkum proběhl na Univerzitě Karlově mezi 658 studenty především Přírodovědecké fakulty prostřednictvím

dotazníku, data byla sbírána od února 2022 do července 2024. V dotazníku studenti hodnotili míru znechucení, které v nich mohou vyvolat uvedené činnosti - ošetření otevřené zlomeniny, provedení umělého dýchání na figuríně, dušení cizím tělesem apod. Jako nejvíce znechucující byly hodnoceny činnosti zahrnující poškození tkání, tedy ošetření otevřené zlomeniny, ošetřování člověka s amputovanými částmi těla aj. Mezi úkony s nejmenší mírou znechucení dle výsledků patří volání záchranné služby, ošetřování člověka s bolestí na hrudi a poskytování nepřímé masáže srdce na figuríně. Vyšší míru znechucení vykazovaly ženy oproti mužům. Výsledky také ukázaly rozdíl mezi tím, zda první pomoc mají studenti jako povinný (příp. povinně volitelný), nebo pouze volitelný předmět. Studenti, kteří předmět absolvovali povinně, uváděli u uvedených činností vyšší míru znechucení. Autoři zdůrazňují zahrnutí emoční složky při kurzech první pomoci.

první pomoc ; student ; postoj studenta ; emoce ; stres ; výsledek výzkumu ; Univerzita Karlova ; ošetření ; zranění ; krev ; 2022-2024

<http://katalog.npmk.cz/documents/539653>

3.

Jaké místo mají mít víceletá gymnázia ve vzdělávacím systému? / [What place should multi-year grammar schools have in the education system?] / Miroslav Hřebecký — cze

In: Řízení školy : odborný měsíčník pro ředitele škol — ISSN 1214-8679 — Roč. 22, č. 3 (2025), s. 20-24.

Článek se zabývá rolí víceletých gymnázií v českém vzdělávacím systému a jejich vývojem od 90. let 20. století, kdy byly znovu zavedeny s cílem poskytnout elitní vzdělání talentovaným žákům. Statistika ukazuje, že víceletá gymnázia dnes přijímají žáky s průměrnými studijními předpoklady, což zpochybňuje jejich původní záměr. Přestože se stále těší vysokému zájmu, zejména v Praze, roste obava, že víceletá gymnázia přispívají k segregaci a posilují socioekonomické rozdíly. Článek dále analyzuje výsledky maturitních zkoušek a vliv socioekonomického statusu na vzdělávací úspěšnost, a argumentuje, že přidaná hodnota víceletých gymnázií není tak výrazná, jak se předpokládalo.

střední škola ; víceleté gymnázium ; systém výchovy a vzdělávání ; kvalita vzdělání ; maturita

<http://katalog.npmk.cz/documents/539223>

4.

Neznámkování je správné rozhodnutí / [The decision to abolish grading is the right one] / Václav Mertin — cze

In: Učitelské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy — ISSN 0139-5718 [CZ] — Roč. 128, č. 8 (2025), s. 13.

Dětský psycholog Václav Mertin se v textu věnuje tématu neznámkování v prvním a druhém ročníku základní školy. Ačkoliv jde ze strany ministerstva školství o pozitivní změnu, Mertin ji považuje za malý a izolovaný krok, jenž by měl být součástí širšího systému reformy. Vzpomíná na vlastní školní zkušenosti, kdy známky neměly motivační účinek a mnohdy spíše odrazovaly. Zmiňuje, že i když změna na prvním stupni školy je krok správným směrem, negativní dopady známek se mohou ve třetí třídě vrátit. Zdůrazňuje, že školní hodnocení by mělo být flexibilní, a navrhuje úplné zrušení známkování na prvním stupni, protože tato změna by dle jeho názoru měla větší logiku než zavádění známek až ve třetí třídě.

pedopsychologie ; názor ; klasifikace ; slovní hodnocení ; základní škola ; první stupeň ; působení ; motivace učení ; ročník 1 ; ročník 2

<http://katalog.npmk.cz/documents/539064>

5.

Očekávané výsledky učení : základ nových učebnic / [Expected learning outcomes : the foundation of new textbooks] / Petr Husník — cze

In: Učitelské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy — ISSN 0139-5718 [CZ] — Roč. 128, č. 11 (2025), s. 7.

Autor se v textu věnuje nedávno představeným modelovým školním vzdělávacím programům (ŠVP), které mají školám sloužit jako pomůcka při tvorbě vlastního kurikula, ale jejich využití není povinné. Základní školy mohou vycházet z těchto modelů, přičemž mohou jednotlivé pasáže i upravit nebo je celé převzít. Tato flexibilita však dle autora vyvolává otázky ohledně tvorby učebnic. V souvislosti s tím se počítá s přípravou učebních opor, jež nebudou přímo učebnicemi, ale metodickými materiály pro učitele. Ministerstvo školství plánuje financování potřebné pro přechod na nové učebnice. Text také zmínil zahájení série odborných konferencí zaměřených na změny v rámcových vzdělávacích programech.

systém výchovy a vzdělávání ; základní školství ; rámcový vzdělávací program ; kurikulum ; ministerstvo školství ; učebnice ; konference ; tvorba učebních pomůcek ; metodická příručka

<http://katalog.npmk.cz/documents/539309>

6.

Od nadšení k vyhoření : jak si udržet energii a neztratit radost / [From enthusiasm to burnout : how to keep your energy up and not lose your joy] / Iva Klaková — cze

In: Poradce ředitelky mateřské školy : aktuální informace a praktické rady pro řízení mateřské školy — ISSN 1804-9745 [CZ] — Roč. 14, č. 7 (březen 2025) (2024/2025), s. 32-34.

Článek popisuje, co je syndrom vyhoření, fáze syndromu vyhoření a prevenci vyhoření. Pracovníci ve školství představují jednu z nejohroženějších skupin. Učiteli může pomoci "životní audit", kdy si na papír nakreslí kruh, rozdělí ho a do jednotlivých částí vypíše klíčové oblasti jako práce,

rodina, zdraví, přátelé. Části poté vybarví podle pocitu, kdy odlišné barvy představují míru spokojenosti v dané oblasti. Tento náhled může pomoci zamyslet se nad životem, stanovit si priority a zaměřit se na slabé stránky. Článek doporučuje také hledat radost v každodenních maličkostech.

syndrom vyhoření ; psychická zátěž ; stres ; přetěžování ; duševní zdraví ; mentální hygiena ; prevence ; únava

<http://katalog.npmk.cz/documents/539299>

7.

Od ryb po cicavce : analýza zastúpenia stavovcov v učebniciach prírodopisu / [From fish to mammals : an analysis of the representation of vertebrates in biology textbooks] / Michaela Horniaková, Markéta Jandová — slo — Obsahuje bibliografické odkazy

In: Arnica : acta rerum naturalium didactica : časopis pro rozvoj přírodovědného vzdělávání — ISSN 1804-8366 — Roč. 2024, č. 1-2 (2024), s. 16-28.

Článek analyzuje 26 učebnic přírodopisu a biologie v České republice z hlediska výskytu obratlovců v podobě textu, kreseb, maleb a fotografií. Dle analýzy bylo v učebnicích nejvíce zobrazovaných ptáků a savců, naopak nejméně byli zobrazováni obojživelníci a ryby. Z analýzy také vyplývá, že v učebnicích pro první stupeň základních škol byla zvířata nejčastěji zobrazována formou fotografie či kresby, učebnice pro druhý stupeň základních škol zvířata zobrazovala pomocí kombinace fotografie a textového popisu. V učebnicích pro střední školy je popis zvířat realizován nejčastěji skrze text.

škola ; základní škola ; střední škola ; analýza ; komparace ; učebnice ; biologie ; zoologie ; živočich ; ilustrace

<http://katalog.npmk.cz/documents/539293>

8.

Podíl nekvalifikovaných učitelů se má zvýšit : stejně jako neaprobované výuky / [The proportion of unqualified teachers is expected to increase : as well as the amount of non-accredited teaching] / Petr Husník — cze

In: Učitelské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy — ISSN 0139-5718 [CZ] — Roč. 128, č. 10 (2025), s. 11-12.

Článek se zaměřuje na současnou a budoucí situaci v českém školství, konkrétně na rostoucí podíl nekvalifikovaných učitelů a neaprobované výuky. Podle analýzy projektu Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, pokud se situace nezmění, čeká české školství vážná personální krize. V posledních letech došlo k nárůstu počtu učitelů, ale i k poklesu počtu absolventů učitelských oborů, což vede k nedostatku kvalifikovaných učitelů. Do roku 2035 se očekává snížení počtu učitelů, přičemž struktura potřebných kvalifikací se změní. Tento trend bude mít za následek

i nárůst podílu nekvalifikovaných učitelů, zejména v matematice a dále v některých regionech. V některých krajích, jako je Karlovarský a Ústecký, je situace obzvlášť kritická. Opatření k nápravě jsou považována za nezbytná, aby se předešlo dalšímu zhoršení kvality výuky.

system výchovy a vzdělávání ; učitel ; student učitelství ; absolvent vysoké školy ; kvalifikace ; prognóza ; kvalita vyučování

<http://katalog.npmk.cz/documents/539290>

9.

Příčiny psychických problémů dnešních studujících / [Causes of psychological problems of today's learners] / Autorský tým NPI ČR — cze

In: Učitel'ský měsíčník : odborný časopis pro pedagogy — ISSN 2694-9946 — Roč. 6, č. 4 (2025), s. 24-25.

Článek se zabývá narůstajícím výskytem duševních onemocnění mezi žáky základních a středních škol. Mapuje široké spektrum příčin psychických problémů u mladistvých, včetně vývojových změn, sociálních tlaků a vlivu moderních technologií. Poukazuje na komplexní faktory ovlivňující duševní zdraví dospívajících, mezi které patří pubertální změny, studijní nároky, poruchy učení, rodinné problémy a především negativní dopady sociálních sítí. Zvláštní pozornost je věnována rizikům spojeným s nadměrným používáním digitálních technologií, jako jsou kyberšikana, srovnávání se s ostatními a odcizení od reálného světa. Předkládá doporučení pro rodiče a školy, jak těmto problémům předcházet, včetně aktivní komunikace, nastavení hranic v používání technologií a zařazení programů rozvíjejících emoční inteligenci. Závěrem zdůrazňuje nutnost komplexního přístupu k duševnímu zdraví mladistvých a význam podpory ze strany rodiny a školy.

žák ; základní škola ; střední škola ; puberta ; duševní zdraví ; sociální sítě ; kyberšikana ; komunikace ; spolupráce ve výchově ; digitální technologie ; rizikové chování

<http://katalog.npmk.cz/documents/539439>

10.

The role of educational choices in support of gender equality in unpaid domestic work : a case study of psychology and STEM students in Slovakia / [Role volby odvětví VŠ studia v podpoře genderové rovnosti v neplacené domácí práci : případová studie studentů psychologie a oborů STEM na Slovensku] / Magdalena Adamus, Denisa Fedáková, Vladimíra Čavojová — eng — Obsahuje bibliografické odkazy

In: Sociologický časopis = Czech sociological review — ISSN 0038-0288 — Roč. 60, č. 6 (2024), s. 603-621.

Autorky se ve studii věnují výzkumu vnímání genderových norem a očekávání ohledně rozdělení neplacené domácí práce v rodinném životě mezi slovenskými studenty psychologie a oborů

STEM. Studie ukazuje, že i přes to, že muži vnímají genderové normy jako rovnější než ženy, existuje shoda v očekáváních, že ženy budou vykonávat větší podíl domácí práce v budoucnosti. Autorky rovněž dokazují, že studenti, kteří zvolili obor, jenž je stereotypně spojován s jedním pohlavím, vykazují větší touhu po rovnoměrnějším rozdělení neplacené práce v budoucnosti. Výsledky ukazují, že bez cílené politické podpory a intervencí se očekávání změny genderových rolí a zapojení mužů do rodinného života vyvíjejí pomalu.

student ; vysoká škola ; gender ; sociologie ; sociologický výzkum ; studijní obor ; výsledek výzkumu ; psychologie ; Slovensko ; STEM ; 2018

<http://katalog.npmk.cz/documents/539286>

11.

Tandemová výuka pohledem žáků 1. stupně ZŠ / [Tandem teaching from the perspective of primary school pupils] / Alžběta Jurasová — cze — Obsahuje bibliografické odkazy

In: Komenský : časopis pro učitele základní školy — ISSN 0323-0449 — Roč. 149, č. 1 (listopad 2024) (2024/2025), s. 41-48.

Autorka se v textu zabývá tandemovou výukou, jež znamená spolupráci dvou učitelů ve třídě, což přináší výhody jak pro učitele, tak pro žáky. Cílem výzkumu bylo prozkoumat pohled žáků 1. stupně základní školy na tento model výuky. Autorka zdůrazňuje, že tandemová výuka podporuje stabilitu, kontinuitu a zajišťuje efektivní individuální přístup k žákům. Žáci hodnotí pozitivně možnost získat více pozornosti a podpory díky dvěma učitelkám, což přispívá k plynulosti výuky. Kromě toho tandemová výuka umožňuje žákům pozorovat spolupráci učitelů a má tak vliv na jejich sociální a kognitivní rozvoj. Výzkum ukázal, že žáci vnímají tandemovou výuku jako přínosnou, ačkoli i v tomto modelu výuky mohou nastat problémy, např. nedostatek prostoru pro efektivní organizaci.

výuka ; hodnocení výuky ; žák ; vyučovací metoda ; výzkum ; výsledek výzkumu ; první stupeň ; dějiny ; historické hledisko ; základní škola ; ročník 2 ; tandemová výuka

<http://katalog.npmk.cz/documents/539188>

12.

Tradiční, integrovaný a tematický... : tři varianty modelových školních vzdělávacích programů mají sborovny jen inspirovat / [Traditional, integrated, and thematic... : the three variants of model school educational programs are meant just as an inspiration for school staffrooms] / Petr Husník — cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy — ISSN 0139-5718 [CZ] — Roč. 128, č. 7 (2025), s. 4-6.

Autor se zabývá nedávnou debatou o modelových školních vzdělávacích programech (ŠVP), které budou pilotovány na základních školách. V textu je zmíněno, že školy mají možnost vytvořit si

vlastní ŠVP a modelové verze mohou být pouze inspirací. Kamil Ubr z NPI připomíná, že tyto programy vycházejí z cílů Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, které se zaměřují na kompetence potřebné pro život a snížení nerovností ve vzdělávání. Modelové ŠVP zahrnují tři varianty: tradiční, integrovanou a tematickou. I když jsou tyto modely navrženy pro fiktivní školy, mají být přizpůsobeny konkrétním podmínkám jednotlivých škol. Debata se také dotýká problémů při implementaci, například nedostatku aprobací pro nové předměty a připravenosti učitelů.

systém výchovy a vzdělávání ; základní škola ; vzdělávací program ; příprava učitele na vyučování ; vyučovací předmět ; diskuse ; výuka ; kompetence

<http://katalog.npmk.cz/documents/539024>

13.

Turnaj mladých fyziků z pohledu porotce / [Young physicists' tournament from a juror's perspective] / Martin Blaschke — cze

In: Rozhledy matematicko-fyzikální : časopis pro studující středních škol a zájemce o matematiku, fyziku a informatiku — ISSN 0035-9343 — Roč. 97, č. 2 (2022), s. 29-34.

Článek popisuje specifika Turnaje mladých fyziků, jako je netradiční formulace úloh, důraz na týmovou spolupráci a rozvoj prezentačních dovedností v angličtině. Je zmíněn příklad s konstrukcí vlhkoměru z lidského vlasu, kde studenti překvapili porotu použitím polytropického modelu, který se obvykle používá u plynů. Jsou popsány plánované akce a spolupráce na podporu Turnaje mladých fyziků, včetně konzultací, kurzů, úvodního soustředění, zpětné vazby od hodnotitelů a nesoutěžní akce pro prezentaci badatelské činnosti.

fyzika ; fyzikální olympiáda ; soutěžení ; olympiáda ; střední škola

<http://katalog.npmk.cz/documents/539385>

14.

Večerníček v roli přírodovědného dokumentu / ["Večerníček" as a natural science documentary] / Jana Poupová — cze — Obsahuje bibliografické odkazy

In: Komenský : časopis pro učitele základní školy — ISSN 0323-0449 — Roč. 149, č. 1 (listopad 2024) (2024/2025), s. 25-27.

Článek se zaměřuje na využití populárního pořadu Večerníček coby nástroje pro přírodovědné vzdělávání. Autorka ukazuje, jak mohou některé večerníčky posloužit k výuce o zvířatech, jejich chování a mezidruhových interakcích. Příkladem je i série Tarbíci, jež seznamuje děti s méně známými africkými zvířaty a jejich životními návyky. Večerníček je tedy možné využít ve školní výuce jako motivační prvek pro různá přírodovědná a etologická témata. Autorka rovněž dokládá, že animace mohou přinášet hodnotné informace a podporovat kritické myšlení u žáků, zejména při ověřování faktů a rozvoji mediální gramotnosti.

didaktická učební pomůcka ; žák ; mediální gramotnost ; animovaný film ; myšlení ; živočich ; fauna ; mladší školní věk ; předškolní věk ; základní škola ; přírodopis ; výuka

<http://katalog.npmk.cz/documents/539167>

15.

Zpřehlednit a vyčistit : heslo projektu Inovace oborové soustavy se postupně naplňuje / [To streamline and clarify : the slogan of project "Inovace oborové soustavy" is gradually being fulfilled] / Petr Husník — cze

In: Učitelské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy — ISSN 0139-5718 [CZ] — Roč. 128, č. 5 (2025), s. 4-6.

Autor popisuje návrh projektu Inovace oborové soustavy, zejména v oblasti stavebnictví, v němž se diskutuje o redukci středoškolských oborů a vytvoření přehlednější struktury. Cílem bylo odstranit obory s nízkým zájmem a zefektivnit propojení různých oblastí, například sloučením oborů a zrušením těch nevyučovaných. Národní pedagogický institut navrhl snížit počet oborů a zjednodušit jejich strukturu. Podle odborníků by měl být věnován větší důraz na odborné školství, které by mělo lépe reagovat na potřeby trhu.

systém výchovy a vzdělávání ; střední odborná škola ; střední odborné učiliště ; studijní obor ; trh práce ; řemeslo ; kritičnost

<http://katalog.npmk.cz/documents/538794>